

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

Hlas

صوت الاتحاد الإسلامي

ÚSTŘEDÍ MUSLIMSKÝCH
NÁBOŽENSKÝCH OBCÍ
V ČESKÉ REPUBLICE

● ROČNÍK 16

● ČÍSLO 1 - 3

BŘEZEN 1998 - DZÚL KA'DA 1418

الجماعة الدينية الإسلامية في الجمهورية التشيكية

Organe de la Communauté religieuse musulmane de la
République Tchèque

Ofizielle Zeitung der moslemischen Religionsorgani-
sationen in ČR

Kdy o sobě budeme moci tvrdit, že jsme se stali opravdovými muslimy?

Tehdy, až budeme pokládat Boha za našeho pána a stvořitele, budeme usilovat o Jeho uctívání s pokorou a poddajností, vyzývat Jeho jedinnost, doufat v Jeho milost a v bohobojnosti očekávat Den soudu.

A tehdy, kdy přijmeme náboženství boží za cíl našeho pobytu na Zemi a usměrníme náš způsob života v jeho duchu a nebudeme se řídit jinými zákony a principy na tomto světě kromě zákonů daných nám Bohem, protože náboženství Boha je náboženstvím pravdy.

A učiníme jednání Posla božího NMBŽ příkladem ve všech našich záležitostech, neboť on je našim ideálem a vzorem. Proto je záslužné studium života Posla božího NMBŽ a snaha o poznání jeho způsobu jednání, činů, skutků a seznámení se s Pro-
rokovými výroky a řečí.

A tehdy, kdy Korán budeme recitovat a předčítat s úctou a budeme následovat cestu správnou již nám Bůh ve své knize ukázal, vyslyšíme učení Koránu a budeme se podle něj chovat, vyhneme se všem zákazům, dodržíme příkázání a vyvarujeme se varovaného.

Až budeme dodržovat modlitbu, půst, almužnu a všechny povinnosti uložené nám Bohem a vystříháme se všech zhoubných hříchů jako krádeže, lichvy, cizoložství, pomluvy a jiných.

Až budeme milovat každého muslima pro jeho víru, sdílet s ním zármutek a žal těšit se z jeho potěšení a radovat se z jeho radosti a nepocítíme vůči muslimovi zášť ani nenávisť.

A budeme bloudící vyzývat k Islámu, ukazovat jim jeho krásu a objasňovat pravdu, probouzet touhu po jeho poznání a učení.

A odstraníme ze srdcí jejich modloslužbu, nevědomost a pokrytectví.

A rozmnožíme dobré chování a zpytujeme svědomí dříve, než staneme před tváří Boží v Den posledního soudu.

Až pochopíme, že život pozemský, život tohoto světa nenabízí věčné a neomezené trvání, ale pouze dočasné cílené pozemské užívání, na jehož konci je ráj nebo peklo.

Korán, 3,14: Pěknými zdají se býti lidem zábavy se ženami a dětmi a pěknou láskou k nahromaděným pokladům zlata a stříbra. Ke koním vybraným a ke stádům dobytka a rolím obilným: toto vše je tohoto světa mjívou radostí, však u Boha, tam krásnější je bydliště!

Korán 3,15-16: Rci, Mám oznámit vám cos lepšího nad vše toto, připraveného pro bohobojné u Pána jejich? Zahrady, pod nimiž řeky tekou, v nichž přebývají budou věčně: a manželky bez poskvrny a zalíbení Boha A Bůh sleduje pohledem služebníky své, kteří říkají: „Pane náš, zajisté uvěřili jsme: odpusť nám naše viny a zbav nás trestu ohně“ - Kor. 13, 26: Bůh hojně dává dary své, komu chce anebo odměňuje je. Raduj se ze života pozemského: však život pozemský u porovnání s budoucím je pouze požitek.

Závěrem chci říci tobě, milý čtenáři, že skutečnost, abychom se mohli nazývat muslimy vyžaduje také, abychom jako muslimové žili a ve jménu Islámu vystupovali a nezemřeli jinak, než jako muslimové.

Korán, 6, 162-163: Rci: „Vpravdě, modlitby mé a obřady, jež konám a život a smrt přináležejí Bohu, Pánu světů, jenž nemá společníka. Toto přikázáno mi bylo a já prvním jsem z muslimů.“

(Přeložila z jemenského islámského časopisu AN-NÚR
Jana Nykodymová, Saná'a

Ing. Hakim Hafuda a mgr. J. S. Sedláčková - **Islám v Rakousku**

Po berlínské konferenci v roce 1878 náležely k rakouskému císařství také Bosna a Hercegovina. Rakouské úřady tím začaly pošilhat po věcech a záležitostech muslimů. Brzy vznikla mešita pro muslimské vojáky ve Vídni v ulici Alser.

Císař František Josef I. daroval částku 25 tisíc guldenů na vybudování mešity pro muslimskou menšinu obyvatel a sám starosta Vídně sehnal pozemek pro realizaci stavby. Rozdělení rakouského císařství ke konci první světové války však s sebou přineslo problém tuto stavbu uskutečnit, ale vznikly alespoň modlitebny pro muslimy v bytě patřícím tureckému velvyslanectví a v bytě jednoho obchodníka v ulici Pötzlainsdorfer. Množství muslimů žijících v Rakousku v té době bylo již 70 000.

Do vybudování islámského centra byly společné modlitby vykonávány po nejrůznějších soukromých bytech, přičemž největší aktivitu vynaložili pravděpodobně studenti přicházející z islámských zemí do Vídně studovat a afroasijský institut, který propůjčil svoji halu k výkonům islámských modliteb. Podobnou službu zastávala také hala Islámského sociálního servisu.

29. února 1968 byl za účasti pracovníků rakouského ministerstva zahraničí dr. Kurta Waldheima a dr. France Höniga a za účasti velkého množství ambasádorů islámských států položen základní kámen k výstavbě Islámského centra ve Vídni. V době jeho otevření, v roce 1979 dosahoval již počet konvertitů a počet muslimských přistěhovalců a jejich potomků čísla 330 000 z celkového počtu 7 milionů obyvatel Rakouska.

Počty mešit a modliteben se stále zvyšují v zemi, jež leží ve středu Evropy. Jen ve Vídni jich je v současnosti zaregistrováno 40 a jejich množství není zdaleka ukončeno. V Rakousku existuje jen opravdu málo větších měst bez mešity.

I rakouské právo stojí na straně muslimů. Oficiálně je Islám druhým státním náboženstvím hned po Církvi římskokatolické, to znamená, že Islám patří mezi hlavní náboženství státu. Islámské svátky jsou ze strany zákona tolerovány. Někteří rakouští muslimové jsou zaměstnáni ve státní správě. Zatím ještě Rakousko nemá tak jako např. Maďarsko muslimského poslance v parlamentu. Děti mohou navštěvovat islámské školní zařízení. V Rakousku je zcela běžné, že nemocniční zařízení počítá s meditačními místnostmi pro své pacienty, a tak např. největší vídeňská nemocnice Allg. Krankenhaus má ve své suterénní části těsně vedle sebe zřízenou katolickou, židovskou a islámskou modlitebnu, z nichž je právě ta islámská nejnavštěvovanější.

Jana Novotná

ZROZENÍ BANGLADÉŠSKÉHO NACIONALISMU

Patnáctý říjen roku 1975 znamenal obrat v existenci mladého Bangladéše. Toho dne časně ráno spatřili obyvatelé Dháky přijíždět armádní nákladáky a tanky s vojáky provolávajícími islámská hesla. Zatímco se lidé ještě nestačili vzpamatovat z hrůzného činu spáchaném na Mudžiburovi a jeho blízkých, důstojníci, kteří se toho dne zmocnili dháckého rozhlasu vyhlásili, že „Mudžibur byl zabit v zájmu lidu, jeho autokratický režim odstraněn a Bangladéš se stane islámskou republikou.“ Moc byla v rukou představitelů Svobodných bojovníků a bývalých spolupracovníků a pozdějších kritiků Mudžibura, kteří do čela státu jmenovali Khondákara Muštáka Ahmada. Jeho nástup na politickou scénu znamenal změnu v další orientaci země. Už jeho první projev k lidu, který byl s napětím očekáván, ukázal, že příští cesta bude cestou islamizace života v zemi a jeho příklon k Islámu neměl odvrátit jen nebezpečí vlivu demokratické a hinduistické Indie, ale zároveň získat širokou podporu veřejnosti. Jeho

vláda tak měla získat legitimitu a jistotu, že se proti ní Islámské společenství, Muslimská liga a další islámské skupiny nepostaví. Ahmad byl dobrý taktik a věděl jak získat na svou stranu co nejvíce lidí. O tom svědčí i jmenování generála M.A.G. Osmáního, který byl Mudžiburovým ministrem a zároveň se těšil velké popularitě jako národní hrdina z doby osvobozené války, prezidentovým poradcem. Tato ne právě náhodná volba pomohla Ahmadovi upevnit své postavení. Ve své snaze posílit svou moc předal armádní velení velmi ambicióznímu generálu Ziaúru Rahmánovi, který byl dlouholetým rivalem Mudžibura, ale snad právě tato změna se mu stala osudnou. Přesto jeho krátká vláda položila základní principy vlády, mezi které patřila státní suverenita, nezávislost, rovnost a především navázání spolupráce s Organizací islámské konference a normalizace vztahů s Jihovýchodní Asií, Pákistánem a USA. Ke stabilizaci země a hlavně její bezpečnosti kromě radikálních kroků jako byl vyjimečný

stav přispělo i úsilí vlády o upevnění role Islámu v bangladéšské společnosti. Neboť právě Islám provázel téměř každého Bangladéšana (90% obyvatel) od jeho narození až po jeho smrt a společnost byla velmi citlivá na jakékoliv zásahy do svého náboženského cítění. A tak se propuštění vězněných členů Islámského společenství setkala s příznivým ohlasem. Navzdory těmto snahám nebyla ani současná vláda ušetřena kritiky. Mnoho důstojníků projevilo svou nespokojenost a toužilo převzít vládu do svých rukou. Mužem, ke kterému většina vzhlížela s nadějí, byl právě Ziaúr Rahmán. Ještě téhož roku se s jeho pomocí jejich sny splnily a armáda se chopila moci. Rok 1976 od svého počátku znamenal pro občana Bangladéše jednu pohromu za druhou. Země se ocitla nejen v hluboké ekonomické krizi, ale i vnitřní situace byla stále nepřehlednější a to i přes trvání vyjimečného stavu. Veškerou moc v zemi převzala tzv. Vojenská správní rada, která se hned od začátku v čele s novým

prezidentem A.S.M. Sájimem potýkala s problémem vnitřního boje o větší politický vliv. Sítil tlak pravic na islamizaci státní politiky a prvními kroky se měla stát změna národní hymny, znaku a samozřejmě čtyř ústavních principů. Nejdiskutovanějším se stal požadavek konání oddělených voleb pro hinduisty a muslimy a ustanovení Bangladéše islámským státem. A právě tato kampaň za islamizaci se rozšířila v celé zemi a posílila nábožensko-společenské strany, které nejvíce ovlivňovaly veřejné mínění.

Druhá polovina roku 1976 znamenala uvolnění napětí a povolení činnosti politických stran, i když na druhé straně byl posílen vojenský dozor nad státní administrativou. Armáda však nadále setrvala u moci a nenechávala nikoho na pochybách, kdo je v zemi pánem a že tuto situaci nezmění ani všeobecné volby v únoru 1977.

V čele vládní garnitury se objevila postava energického muže, který se za podpory armády ujal úřadu administrátora vyjímečného stavu a současně převzal i funkci prezidenta. Ziaur-Rahmán muž pevné ruky, oblíbený u vojáků, který ve svých projevech na veřejnosti dokázal dát obyčejnému člověku pocit naděje, jistoty a bezpečí, i když ani jeho metody nebyly příliš demokratické. Počátky Ziaurovy vlády nesly známky nejistoty a proto byly odsunuty příslibené volby na prosinec roku 1978. Ziaur aby mohl utišit nespokojené hlasy, zvolil vyhlášení všeobecného referenda o důvěře (nebo nedůvěře) k novému prezidentovi. Tento prozíravý krok mu přinesl podporu náboženských stran v čele s Muslimskou ligou. Pod jejich vlivem byl vydán nový dekret o zásadních ústavních změnách z roku 1977. Do preambule ústavy byla vložena basmala, tj. formule „ve jménu Boha milosrdného a slitovného“ a dále věta, že „všechna moc náleží Bohu“. Pojem sekularismus byl nahrazen principem absolutní věrnosti Islámu a princip socialismu přizpůsoben islámskému pojetí sociální spravedlnosti a rovnosti všech věřících před Bohem. Při formulování tohoto dekretu se projevilo Ziaurovo umění politické taktiky, byl si totiž vědom,

že nemůže přistoupit na požadavky radikálních muslimů na vložení článku o ustanovení Bangladéše islámským státem.

Tento článek by diskriminoval neméně významnou hinduistickou komunitu a nebylo by dobré si ji postavit proti sobě. Ziaur Rahmán prokázal již dostatečnou solidaritu s Islámem a muslimským světem, a tím se vyvaroval chyb, které učinil jeho předchůdce. Přijal také opatření, která měla zajistit Islámskému společenství větší prestiž na politické scéně, neboť právě toto hnutí udržovalo těsné kontakty se Saúdskou Arábií a dalšími nevládními islámskými organizacemi. Ziaur Rahmán si byl dobře vědom, že dobré vzájemné vztahy se vyplatí, neboť již uznání Bangladéše Saúdskou Arábií den po zavraždění Mudžibura, signalizovalo nejen, že byl převrat očekáván, ale že se nová vláda bude těšit otevřené podpoře z její strany.

Začlenění Bangladéše do muslimského světa přineslo i společenské změny. Věc politiků se stávala věcí veřejnou, a tak se roku 1978 musela vláda smířit s kampaní Islámského společenství za očištění společnosti od uctívání idolů. Vláda byla přinucena dát souhlas k odstranění sochy zobrazující osvobození před budovou Dhácké univerzity a stejně tak porazit i sochu atleta s oštěpem před Národním stadionem v Dháce. Ani Ziaur nezaháel a stal se iniciátorem řady dalších programů zaměřených na islamizaci života celé bangladéšské společnosti. S jeho podporou byla zavedena povinná výuka Islámu na základních školách, stát převzal záštitu nad konáním oslav muslimských svátků, azán (tj. svolávání věřících k modlitbě) se začal vyvolávat prostřednictvím hromadných sdělovacích prostředků pětkrát denně, stejně tak byl veřejně citován Korán a Hadíthy. Také popravly byly konány veřejně na rušných křižovatkách Dháky podle muslimské zvyklosti. Ziaur Rahmán své představy vojenské vlády transformoval do Islámu. Využil islámského patriotismu, strachu z Boha a také antiindických postojů.

Ale Islám nebyl jedinou oblastí, která se stala středem Ziaurova zájmu. V květnu roku 1977 vyhlásil devatenáctibodový program rozvoje

země zaměřený především na tři hlavní oblasti: na sociální (zdravotnictví, vzdělání, emancipaci žen), posílení funkce Islámu ve veřejném životě a příklon k privatizaci a decentralizaci ekonomiky. Ziaur chtěl využít všech výhod, které mu nabízel politická situace v zemi, k posílení své pozice. A tato taktika mu přinesla úspěchy. Opíral se nejen o pravicové skupiny, ale neopomíjel ani levici, která v čele s nově zformovanou Nacionalistickou demokratickou stranou (DŽAGODAL) měla tvořit hlavní opozici proti Lidové lize v blížících se červnových volbách. Ale situace před volbami naznačila, že existuje jediný možný kandidát. A ten přes veškeré snahy generála Osmáního byl znovu zvolen do prezidentského úřadu Ziaur Rahmán. K vítězství mu pomohla i značná popularita mezi obyvatelstvem, které si získal na svou stranu. Ziaur se ujal funkce prezidenta v červnu 1978 na další pětileté období. Prezident se snažil od počátku využít vhodné situace, aby mohl oznámit uspořádání parlamentních voleb v lednu 1979. Na důkaz dobré vůle zrušil veškerá omezení vztahující se na činnost politických stran a v 5. dodatku k ústavě předložil politické principy svého režimu založené na silném prezidentském systému se systémem více politických stran. I opozice se dočkala některých ústupků jako bylo uvolnění politické činnosti, částečně i cenzury tisku a posunutí voleb o měsíc.

Teď bylo ve hře obyvatelstvo Bangladéše, pro které Ziaur koncem roku 1978 připravil zpopularizovanou verzi ekonomického programu. Na veřejných vystoupeních zdůraznil důležitost rozvoje venkova, decentralizaci hospodářství a dosažení ekonomické soběstačnosti. A protože uměl využít své diplomacie, zajistil si všeobecnou podporu, která přivedla k volebním urnám velkou část obyvatelstva. Všechny jeho dobře zvážené kompromisy a sliby mu přinesly výsledek - masovou účast ve volbách jako důkaz svobodné vůle lidu. Volby však přinesly i zesílení vlivu náboženských stran, které neustále propagovaly požadavek vyhlášení Bangladéše islámským státem. To přinutilo Ziaura k dalším kompromisům. Dne 7. dubna 1979 odvolal vyjímečný

stav, ale zároveň vydal zákon omezu-
jící pravomoci parlamentu v jeho pro-
spěch. Věděl, že opozice je natolik
roztříštěná, než aby se mohla spojit
proti jeho vládě. Když získal pocit
stability, mohl svůj další zájem smě-
řovat na oblast zahraniční politiky.
Jeho cílem bylo upevnit a zvýšit pre-
stiž Bangladéše ve světě. Svoji poli-
tiku zaměřil na navázání dobrých
vztahů se Západem a USA, současně
také rozšířil své kontakty s arabskými
a dalšími muslimskými zeměmi.
K jeho největším úspěchům na meziná-
rodním poli patří zvolení Bangladéše
za člena Rady bezpečnosti a Hnutí
nezúčastněných. V ekonomické ob-
lasti se Ziaur držel svých předvoleb-
ních programů, které směřovaly k re-
privatizaci a decentralizaci. Zaměřil
se také na různé rozvojové programy,
které zahrnovaly nejproblematičtější
oblasti, jako je růst populace, negra-
motnost a potravinová soběstačnost.
I přes velké úsilí byla většina kam-
paní ukončena nezdarem, snad právě

pro svoji náročnost a v podmínkách
současného Bangladéše i nereálnost.
Nesmíme opomenout, že i přes fi-
nanční pomoc ze zahraničí, se země
potýkala s nedostatkem finančních
prostředků na zajištění takovýchto
rozsáhlých programů. Současně
po volbách přistoupila Ziaurova vláda
také k dalším islamizačním progra-
mům. V roce 1979 byla založena Is-
lámská Univerzita v Santdangu-Du-
lálpu v Kuštiji na západě Bangla-
déše. Tento krok přivítaly především
nábožensko-společenské skupiny. Po-
dobně zapůsobil i zformování minis-
terstva pro náboženské záležitosti.

Přes veškeré úspěchy v zahraniční
politice a částečně i v ekonomice
se nepodařilo Ziaurovi sjednotit do-
mácí politickou scénu. Jeho pozici
pozvolna podryvaly vnitřní problémy
země. Ať už to byly nepokoje nebeng-
álských kmenů v Čitágánských ho-
rách, které se bouřili proti násilné
bengalizaci a integraci, nebo bojkot
parlamentu opozicí. Nelze však tyto

nálady a rozpory považovat za důvod
k Ziaurově likvidaci. Ziaura je třeba
vidět jako obratného politika, který
dokázal balancovat na ostří nože.
Svými diplomatickými tahy usměrnil
opozici a vyváženě se snažil uspokojit
všechny strany. O jeho
prozíravosti svědčí i to, že nepodleh
nátlaku náboženských skupin a
nevyhlásil Bangladéš islámským
státem, omezil se pouze na kroky
vedoucí k oživení Islámu a postupně
islamizaci země. Jeho teorie
bangladéšského nacionalismu se lišila
od Mudžiburových představ, neboť
byla postavena na základech islámské
kulturní tradice, která po dlouhá
staletí utvářela život v tomto regionu.
Snažila se vyzdvihnout právě ty fak-
tory, které odlišovaly východní
Bengálce od jejich západních sousedů
v Indii. Ziaurovo pojetí nacionalismu
probudilo národní vědomí a po jeho
násilné smrti dne 30 května 1981
vedlo k dalšímu vzestupu aktivity
islámských skupin.

Dr. Nidal Saleh, PhDr. - **IBN CHALDÚN: AI-MUKADIMA**

Ibn Chaldún sa narodil v Tunise
v roku 1332. Pochádzal zo vznešenej
rodiny juhoarabského pôvodu, ktorá
sa asi v 8. storočí n.l. usadila v mu-
slimskom Španielsku, ale neskôr
sa pod tlakom kresťanských vojsk
spolu s inými presídlila do severnej
Afriky. Čas svojho života prežil
v Káhire a tam ho aj zastihla smrť.

Al Mukadima bola pôvodne kon-
cipovaná ako metodologický úvod
k Ibn Chaldúnovým svetovým de-
jinám - odtiaľ pramení aj jej názov Al
Mukadima - Úvod. Naznačuje množ-
stvo základných metodologických
východísk pre celý konglomerát vied
- predovšetkým historiografie, socio-
logie, politickej ekonómie a ďalších.

Základným predmetom vedec-
kého záujmu Ibn Chaldúna je človek
a ľudská civilizácia, ktorá vzniká
vo chvíli, keď ľudia začínajú spolu-
pracovať a vytvárať spoločenské or-
ganizácie. Ibn Chaldún, vnímavý po-
zorovateľ a originálny mysliteľ,
sa vyznačoval vzácnu schopnosťou
prenikať k samým princípom vedec-
kého myslenia. Táto jeho schopnosť,

ktorá sa naplno rozvinula v Al- Mu-
kadime, dáva mu možnosť, aby
sa pozrel z istého odstupu na celý
súhrn vedomostí svojich čias, ktoré
mnohí jeho súčasníci nevideli a na
dlhý čas zostali skryté aj pred očami
jeho nasledovníkov. Podľa historic-
kej a filozofickej koncepcie Ibn
Chaldúna, rozvinutosť a veľkosť da-
nej civilizácie je priamo závislá
od kvantitatívnej veľkosti (počet-
nosti) jej tvorcov. Čím viac ľudí
sa zúčastňuje na spolupráci, tým väč-
šia a rozvinutejšia je civilizácia.

Súhrnne teda civilizácia (umrán)
zahŕňa všetky prejavy ľudských by-
tostí spolupracujúcich v rámci spo-
lčenskej organizácie, ďalej aj samotné
ľudské bytosti, ktoré sú ich nositeľmi
ako aj prostredie, v ktorom sa na-
chádzajú.

Základnou silou podmieňujúcou
vznik politickej moci, ktorá v časoch
Ibn Chaldúna mala svoj materiálny
základ v chalífate a v jeho inštitúci-
ách bola v kmeňovej spolupatričnosti
(Asabíja).

Asabíja je v očiach Ibn Chaldúna

hybnou silou všetkého historického
diania. Ibn Chaldúnova Asabíja kon-
trastuje s vyslovene negatívnym výz-
namom, v akom ho používa prevažná
časť islámskej historiografie.
Je to kmeňová a či skupinová solida-
rita, vedomie kmeňovej spolupatrič-
nosti, ktoré možno v ľudsky bezpros-
treďnejších termínoch reinterpretovať
ako lásku k blízkym a pokrvným prí-
buzným. Je to základné východisko
pre vznik politickej moci a jej ne-
vyhnutný predpoklad. Vedomie kme-
ňovej spolupatričnosti je sice pred-
pokladom vzniku kráľovskej moci,
ale v podmienkach kráľovskej moci
postupne slabne a zaniká, čo potom
vyúsťuje do zániku samotnej kráľov-
skej moci i dynastie, ktorá je jej no-
sitelom.

Ekonomické kategórie majú
v myšlienkovom svete Ibn Chaldúna
často prvoradú a kritériálnu hodnotu.
Práca je podľa neho zdrojom všet-
kých materiálnych statkov, zisk
je hodnota realizovaná ľudskou prá-
cou. Ibn Chaldún rozpracoval kon-
cepciu politicko-spoločenského cy-

klu, ktorého základom je vzájomný vplyv politiky a ekonomiky, pričom rozhodujúcu úlohu zohráva ekonomický faktor.

Takisto strhujúce sú Ibn Chaldúnove úvahy o remeslách a vedách, ktoré sa predovšetkým chápu ako vymoženosti usadlej kultúry a ktoré čitateľovi približujú svet arabskej civilizácie a mnohotvárnosť prejavov jej materiálnej i duchovnej kultúry.

Ibn Chaldún vyzdvihuje význam historiografie a kritizuje niektorých muslimských dejepiscov - podvodníkov, ktorí vniesli do historických kníh nepravé údaje, ktoré si povymýšľali a vykonštruovali vo svojej fantázii a prikrášľovali ich nehodnovernými príbehmi, ktoré si sami vytvorili a vymysleli. Overovanie faktov sa podľa Ibn Chaldúna stalo zriedkavosťou a kritický prístup bol zväčša nedostatujúci. Omyly a výmysly sa spojili s historickými údajmi, bezduché napodobňovanie zapustilo hlboké korene v ľudskom pokolení a stalo sa dedičnou vlastnosťou.

Ibn Chaldún píše, že ľudia napísali veľa historických kníh, je však len málo historikov, ktorí sú uznávanými autoritami a možno ich takmer zrátať na prstoch jednej ruky. Medzi nich patrí napr. Al Tabari, Ibn Al Kali, Al Waikidi, Al Mas'udi a iní. Skusení odborníci a dôveryhodní znalci, podľa Ibn Chaldúna, však vedia, že aj v knihách Al Mas'udiho a al Waikidiho sú mnohé napadnuteľné a sporné miesta.

Ibn Chaldún ďalej píše, že historici, komentári Koránu a poprední tradenti sa nezriedka dopúšťajú omylov pri opisovaní príbehov a udalostí, lebo sa opierajú o ich doslovne tradovanú formu bez ohľadu na to, či ide o bezcenné alebo plnohodnotné správy. Npreverili ich pomocou kritérií, ktoré možno použiť v takýchto historických situáciách s ich podobnými správami ani neuplatňovali znalosť podstaty veci a preto sa odklonili od pravdy a zapadli v púšti neplodných domienok a omylov.

Ibn Chaldún uvádza niekoľko príkladov a správ z kníh Al Mas'udiho, od Al-Tabariho a Ibn Kaliho a podrobne rozoberá a komentuje tieto správy a nakoniec

prichádza k záveru, že v nijakom prípade nemožno dôverovať správam, ktoré sa o týchto udalostiach predkladajú. Ak sa tieto informácie dôkladne preskúmajú a preveria pomocou spoľahlivých kritérií najlepšie sa ukáže, že všetky tieto dohady treba pokladať prinajmenšom za nepravdivé a za nezmysly.

Ibn Chaldún uvádza, že mnohí dôveryhodní ľudia a skúsení dejepisci sa už pošmykli na týchto príbehoch a chybných názoroch, ktoré sa už potom natrvalo usadili v ich hlavách. Od nich ich potom preberajú všetci prostoduchí a nekritickí ľudia ba nekriticky ich prijímali aj dejepisci, a tak sa potom vkradli aj do ich archívov. V dôsledku toho sa historiografia stala nezmyselnou a zmetenou vedou a tí, čo sa ňou zaoberali, tápali v temnotách.

Dôvody nevyhnutného výskytu nepráv v historických správach sú viaceré a podľa Ibn Chaldúna najdôležitejším dôvodom je slepá dôvera k osobám, ktoré ich rozširujú. Inou príčinou je nepochopenie zmyslu tradovanej správy. Mnohí tradanti nechápu pravý zmysel svojich pozorovaní alebo toho o čom sa dopočujú z ústneho podania a správu potom šíria podľa svojich predstáv, preto nastáva skraslovanie skutočnosti. Ďalšou príčinou je slepá zaujatosť v prospech istého názoru alebo doktríny a preto ihneď prijme tie správy, ktoré jej vyhovujú. Takto sa potom stáva, že prijímame nepravdu a tradovaním ju šírimo ďalej. Ibn Chaldún ďalej uvádza, že neznalosť toho, ako celkové pomery súvisia s udalosťami, ktoré sa odohrali, je ďalšou príčinou výskytu nepravdy. Stáva sa to vinou nejasnosti a úmyselného skreslovania správ, ktoré sa odohrali. Tradant potom údaje o pomeroch podáva ďalej síce tak ako ich videl, ale v dôsledku zámerného skreslenia skutočnosti si sám o nich vytvoril nesprávny obraz.

Medzi ďalšie príčiny, ktoré nevyhnutne vedú k nepravde patrí aj neznalosť podstaty podmienok a okolností, ktoré dominujú civilizácii. Každá udalosť bez ohľadu na to, či vyplýva zo svojej podstaty alebo je podmienená nejakým stimulom, má svoju prirodzenosť špecifickú pre jej

podstatu a okolnosti, ktoré s ňou môžu súvisieť. Ak bádateľ rozpozna pravú podstatu udalosti, podmienky a nevyhnutné okolnosti jestvujúcej skutočnosti pri kritickom skúmaní správ mu to pomôže odlíšiť pravdu od nepravdy. Bádatelia čast prijímajú a sami rozširujú absurdné správy, ktoré sa potom nekriticky tradujú. Ibn Chaldún uvádza príklad Al Mas'udiho príbeh o Alexandrovi, ktorému vraj nejaké morské netvory bránili v stavbe Alexandrie alebo džinovia a veci okolo nich, správa o soche Škorca v Ríme, príbeh o Medenom meste. Podobných príkladov je veľa. Jedine znalosť podstaty ľudskej civilizácie ich umožní kriticky ohodnotiť.

Ak chceme zistiť pravdivosť a spoľahlivosť historických správ, uvádza Ibn Chaldún, musíme uvážiť, či sú v súlade so všeobecnými podmienkami a zistiť, či je vôbec možné, aby sa daná udalosť odohrala. Toto zistenie je oveľa dôležitejšie ako skúmanie spoľahlivosti tradentov a treba mu vždy dávať prednosť.

Myslenie je podľa Ibn Chaldúna špecifická ľudská vlastnosť, ktorou sa ľudské bytosti odlišujú od všetkých ostatných bytostí a zároveň určuje aj mieru jej ľudskosti. Treba vedieť, že Boh odlišil človeka od všetkých ostatných zvierat schopnosťou myslieť, ktorú stanovil za počiatok jeho dokonalosti a za konečný cieľ jeho vznešenosti a nadradenosti nad všetkým, čo jestvuje. Človek má tú výhodu nad ostatnými bytostami, že môže vnímať veci stojace mimo jeho podstaty i svojou schopnosťou myslieť, ktorá presahuje schopnosti jeho zmyslov.

Ibn Chaldún uvádza príklady z Koránu: „Dal vám sluch, zrak a afida“. Slovo „afida“ je v slovenskom preklade uvedené ako „srdcia“, ale Ibn Chaldún vysvetľuje, že slovo „afida“ je množné číslo od „fuád“ a v tomto kontexte označuje schopnosť myslieť. Ďalší verš z Koránu Ibn Chaldún cituje: „Zanechám na zemi svojho zástupcu (2/30)“ a vysvetľuje, že verš naznačuje, že pod ustanovením zástupcov sa myslí všetko na zemi počúva človeka a musí preňho pracovať. Človek ako jednotlivec podľa Ibn Chaldúna

nemôže žiť sám o sebe a že jeho existencia je možná jedine v spoločnosti iných ľudských bytostí. Takáto spolupráca si vyžaduje predovšetkým dohodu. Ak ľudí spája jednotný cieľ ich spolupráca môže viesť ku vzájomnej náklonnosti, ak sa však ciele rozchádzajú, môže viesť ku sporom a nevráživosti. Takisto sa rodí vzájomný odpor a náklonnosť, priateľstvo a nepriateľstvo, ktoré potom vedú k vojne alebo k mieru medzi národmi alebo kmeňmi. Boh dal človeku špecifickú ľudskú vlastnosť „schopnosť myslieť“ a človek musí túto schopnosť využiť a svoju formu zdokonaľiť pomocou vedomostí, ktoré získava vlastnými zmyslovými orgánmi a takto jeho ľudská podstata dosahuje dokonalosť existencie. Tu tiež Ibn Chaldún uvádza verše z Koránu: „Hovor: V mene svojho pána, ktorý stvoril človeka z chuchvalca krvi. Hovor: A tvoj najvznešenejší Pán, ktorý naučil trstinovým perom, naučil človeka, čo ešte nevedel (96/1-5)“. To znamená, že Boh dovolil človeku získať vedomosti, ktoré ešte nemal dovedty, kým bol iba chuchvalcom krvi a kúskom mäsa.

Treba vedieť, ďalej uvádza, že sú dva druhy vied - jeden druh, ktorý je človeku prirodzený a ku ktorému ho vedie schopnosť myslieť. Do tohoto druhu sú zahrnuté filozofické vedy. Sú to tie, s ktorými sa človek oboznamuje na základe svojej prirodzenej schopnosti myslieť a ku ktorej objektom, problémom, argumentom a vyučovacím metódam ho vedie jeho pudské vnímanie. Takto si potom pomocou vlastného uvažovania a skúmania uvedomuje rozdiel medzi tým, čo je správne a tým čo je pochybné, keďže je mysliacou ľudskou bytosťou. Druhý druh je sprostredkovaný tradíciou, ktorú sa musí učiť od tých, ktorí ju vymysleli. Do tohoto druhu zahŕňa tradíciou sprostredkované konvenčné vedy. Tieto sa všetky odvolávajú na autoritu príslušného náboženského zákona. Základom všetkých vied sú materiály náboženského práva zahrnuté v Koráne a v Sunne. Korán je slovo božie zjavené božiemu pro-

rokovi a zapísané medzi dvomi doskami písanej kópie Koránu. Jeho tradovanie bolo v islámskej ére nepretržité avšak prorokovi druhovia ho - odvolávajú sa na posla božieho - tradovali rozličnými spôsobmi. Tieto rozdiely ďalej Ibn Chaldún tvrdí postihujú niektoré slová ako aj spôsob výslovnosti niektorých hlások. Odchýlky sa tradíciou šírili ďalej a stali sa všeobecne známymi až sa konečne ustálilo sedem osobitných spôsobov čítania.

Treba vedieť, že Korán bol zjavený v jazyku Arabov a v súlade s ich rétorickými postupmi. Korán, vysvetľuje Ibn Chaldún ďalej, bol postupne zjavovaný v kapitolách (súrach) a vo veršoch, aby objasnil jedinosť Boha a náboženské povinnosti podľa jednotlivých životných situácií.

Náboženské právo učí poznať božie zákony, ktoré riadia skutky všetkých zodpovedných muslimov a rozlišuje zákony povinné, zakazujúce, odporúčajúce, zavrhujuce a dovoľujúce. Tieto zákony sa odvodzujú z Koránu, zo Sunny a odkazov, ktoré prorok určil na ich poznávanie.

Prví muslimovia, ako uvádza Ibn Chaldún, odvodili zákony z uvedených prameňov, hoci sa v ich interpretácii od seba odlišovali.

A odchýlky sa nevyhnutne museli vyskytovať, lebo väčšina dôkazov sa odvodzuje z textov, ktoré sú napísané v arabčine a v mnohých prípadoch sa vyskytujú známe rozpory medzi muslimami okolo významu slov. Z hľadiska spoľahlivosti sa tiež tradície líšia podľa jednotlivých recenzií. Vo väčšine právnych predpisov sa javia ako rozporné a preto je potrebné nejaké rozhodnutie. To zasa vyvoláva názorové nezhody. Dôkazy, ktoré nevyplývajú z textov, plodia ďalšie názorové rozdiely. Takisto sa tu objavujú vždy nové a nové prípady, ktoré nemožno riešiť na základe existujúcich textov. Tieto sa potom pomocou analógie priradujú k prípadom, na ktoré sa existujúce texty vzťahujú. Pravda toto všetko vyvoláva rozdiely v názoroch a i to je dôvod, prečo názorové rozdiely jestvovali medzi prvými muslimami a

neskôr aj medzi náboženskými predákmi. Ibn Chaldún dodáva, že nie všetci prorokovi druhovia boli ľuďmi oprávnenými na právnické rozhodnutia (Al Fatwa) a vo veciach náboženstva sa o všetkých nedalo opierať.

Ibn Chaldún sa zaoberá potom rôznymi islámskymi právnickými smermi a školami a uvádza, že právnici začali uznávať dva rozdielne prístupy k náboženskému právu. Jeden využíval úsudok a analógiu. Hlavnou postavou, okolo ktorej sa zoskupila táto škola, bol Imam Abu Hanifa. Bolo o ňom známe, že veľmi tvrdo uplatňoval kritériá ktoré určovali, ktoré tradície (hadith) treba šíriť ďalej a ktoré treba zdržať. Všetky tradície (hadith), ktoré odporovali rozhodujúcim logickým argumentom, vyhlásil za „slabé“.

Druhý prístup vychádzal z tradície. Pramene práva obmedzili na texty a všeobecný súhlas. Vodcom tejto školy bol Malik Ibn Anas. Po Malikovi nasledoval Aš Šafi a po nich Ahmad Ibn Hanbal.

Tieto štyri autority muslimovia tradične uznávali. Tradične zameraní ľudia potom zamietli všetky ostatné autority a učenci už nepripúšťali nijaké názorové rozdiely a odchýlky. V diele Ibn Chaldúna nachádzame množstvo ďalších postrehov a formulácií, ktoré čitatelia 20. storočia prekvapujú svojou rozsiahlosťou, modernosťou a nadčasovosťou.

Treba zdôrazniť, že Ibn Chaldún bol Arab a muslim a plne veril v Boha a v prorocké poslanie Mohammada. Tento arabsko-islámsky mysliteľ, historik a verejný činiteľ je autorom viacerých diel, z ktorých najdôležitejším je Al Mukaddima. Rozoberá to celé komplexy historických, politických, náboženských, spoločenských a kultúrnych problémov, čo svedčí o odbornej pripravenosti a fundovanosti autora.

Mukademat Ibn Chaldun, arabsky vydaný v Káhire - Bgypt v roku 1933.

Slovenský text článku sa opiera o slovenský preklad Al Mukadima, preložený Prof. Ladislavom Drozdíkom, vydaným Tatran, Svetová tvorba v roku 1984.

Mohamed Ali Šilhavý - Josef II.

V říjnu roku 1781 vydal Josef II. za podpory královéhradeckého biskupa Leopolda z Haye toleranční patent, ve kterém bylo mimo jiné přiznáno protestantům augsburského a helvetského vyznání právo stavět kostely. Platilo však omezení, že nesmějí používat zvonů, mít vchod z hlavní ulice a jiné. Téměř po 22 letech se i muslimové v České republice dočkali něčeho podobného. V Brně smějí postavit mešitu. I tady však platí určitá omezení. Mešita nesmí mít kopuli a minaret. - Nic nového pod sluncem. - V roce 1757 bylo v Třebíči Židům nařízeno, aby snížili synagogu tak, aby nebyla vyšší než ostatní židovské domy, aby slavnostní osvětlení synagogy o svátcích neuráželo manželku tehdejšího pána trebíčského panství Marii Annu roz. kněžnu z Lichtenštejna. V případě brněnské mešity by asi kopule a minaret urážely estetické cítění obyvatelstva okolní „krásné“ panelové zástavby. Pravdou však je, že muslimové ke své víře v Boha ani kopuli ani minaret nepotřebují. Ze současné fotografie mešity sami uvidíte, že panelovou krásu nenaruší.

Celkový pohled na stavbu před omítnutím

Záběry z prací v interiéru

Mohamed Ali Šilhavý - **Návrat do středověku?**

V září, kdy u nás probíhal celosvětový kongres „humanistů“ proběhla v tisku tato zpráva: (Citováno ze Slova, 17. září 1997, str. 13.). Izraelský nejvyšší soud včera povolil Všeobecné bezpečnostní službě Sin Bet použít sílu při výslechu jednoho Palestince, který by mohl prozradit informace týkající se dalších teroristických útoků proti Izraeli... Jistě, nátlakem na mučidlech se dá přeci vynutit jakékoliv doznání, jak je známo ze středověkých procesů s čarodějnicemi. Tyto metody jsou nyní pocho-

pitelně zdokonaleny. Humanisté však měli mnoho jiné práce a mučení Palestince je věc podružná, dá se anulovat meditací, zdůrazňováním vlastní lásky k celému lidstvu, malováním srdíček za podpis, výzvami k utlačovaným i utlačovatelům, aby se smířili a hlavně utlačovaní, aby se nebránili. Pak si humanisté navzájem udělili medaile a vyznamenání. (Svatopluk Čech: Písně otroka: „Za posměchu cetu z plechu jemu na hrud' větší král.“) a rozjeli se domů s pocitem dobře vykonané práce a vlastní důležitosti.

Dne 16. 3. přednesl p. prezident Václav Havel projev na téma O respektování lidských práv. Platí také Všeobecná deklarace lidských práv pro Palestince a muslimy a nebo to nejsou lidé? Když pan prezident při návštěvě v Izraeli se klaněl v „jarmulce“ u Zdi nářků a o návštěvu třetí nejposvátnější mešity Islámu Al Aksa neměl zájem je pravděpodobné, že ani nyní usnesení izraelského nejvyššího soudu mu nepřipadne jako precedens pro soudní procesy podobného rázu.

Vážený příteli/vážená přítelkyně,

rádi bychom Vás pozvali na naše akce, z nichž by Vás snad aspoň některá mohla zajímat.

Jsme skupinou věřících lidí různých vyznání, která si dala název „Sdílení“ a usiluje o hledání hodnot, které jsou našim náboženstvím společné a které bychom rádi nabízeli i dalším lidem. To, co chceme společně dělat, je vyjádřeno především v těchto bodech:

- scházet se a vzájemně se poznávat
- spojovat věrnost vlastnímu přesvědčení se vzájemnou otevřeností tak, aby bylo možné navzájem se obohacovat a poznáváním hodnot druhých prohlubovat poznání hodnot vlastních
- pracovat společně v oblastech, kde se shodneme
- poskytovat si vzájemnou pomoc včetně projevů solidarity v případech projevů náboženské nebo protinábožen-

ské nesnášenlivosti vůči některému vyznání

- šířit ve společnosti společně sdílené duchovní a mravní hodnoty
- ukazovat lidem, zejména mladým, cestu vedoucí k hlubšímu štěstí, než skýtá konzum
- učit vlastním příkladem, že opravdová náboženská praxe vede k jednání v duchu porozumění a lásky k bližnímu, pro kterou neexistují hranice mezi vyznáními
- tím vším obracet lidi k životu pod zorným úhlem věčnosti

Naše všem zájemcům otevřená setkání se konají každou třetí neděli v měsíci (tj. 18. ledna, 15. února, 15. března, 19. dubna, 17. května a 21. června 1998) na adrese ing. Mohammed Abbas, Thámová 21, 3. poschodí, dveře č. 19, Praha 8 - Karlín. Jejich začátek je vždy ve 13 hodin.

Kromě toho se na stejné adrese jednou měsíčně (vždy ve středu v 17.30) konají tematická diskusní setkání, věnovaná postupně těmto problematikám:

- 18. února 1998: Proč je tolik náboženství?
- 18. března 1998: Hledání odpovědi na otázku po smyslu života
- 22. dubna 1998: Sexualita, manželství a rodina
- 20. května 1998: Alkoholismus a narkománie
- 24. června 1998: Ekologie

V případě Vašeho zájmu zúčastnit se některého z těchto setkání si prosím předem ověřte jeho konání na jednom z těchto telefonních čísel: 02/24 81 33 79 (Mohammed Abbas), 05/52 66 27 (Vít Machálek)

Své dotazy či podněty nám můžete posílat také na e-mailovou adresu: machalek
Společenství pro mezináboženský dialog SDÍLENÍ

Hadždž

Protože do začátku poutního měsíců džúl hidždža již pravděpodobně další číslo Hlasu nevyjde, přejeme všem poutníkům šťastné prožití tohoto jedinečného duchovního obohacení a všem radostné prožití Velkého svátku (Id kabír, Kurban bajrám), který připadá na 7. duben 1998, tj. na 10. džúl hidždža 1418).

Zpráva o činnosti

Měsíc ramadán přichází stále více do povědomí nemuslimů u nás a to budí hlubší zájem sdělovacích prostředků informovat jejich čtenáře, posluchače a diváky pravdivěji o Islámu. I členové Ittihadu se snaží o totéž. Dne 22. listopadu proběhla přednáška o Islámu v Brně. 2. prosince 1997 vysílal Český rozhlas ve svém německém vysílání krátké poselství k ramadánu a Vánocím. Pro různé naše deníky i týdeníky proběhly informativní schůzky s následnými články a to ve dnech 19. 12., 7. 1., 8. 1., pro dvoje noviny 10. 2. a 18. 2. Při příležitosti státních svátků islámských zemí a to Iránu dne 11. 2. a Kuwaitu 25. 2. se někteří členové Ittihadu zúčastňovali slavnostního shromáždění. Dne 26. 2. na přátelském setkání s panem velvyslancem Alžírské islámské republiky informovali jsme o stavu muslimů a Islámu u nás.

Oslavy zakončení ramadánu s besídkami pro děti proběhly v Praze i v Brně za hojné účasti.

Jako každoročně, byly i letos vypracovány, vytištěny a zaslány srovnávací kalendářky muslimského a občanského roku.

Ústředí muslimských náboženských obcí a organizací zakoupilo na třebíčském hřbitově pozemek pro pohřbívání zemřelých muslimů. Ostatní náklady spojené s pohřbem však musí zaplatit pozůstalí (převoz, úpravu apod.) Nutno pohřbívát v rakvi. Stanovení data a termínu pohřbu - telefonicky na správu hřbitova: tel.: 0618/4057 paní Pátková

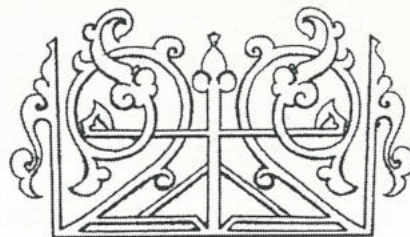
Naši příznivci

Do fondu obce přispěli tito bratři, sestry a příznivci: Miloš Wasserbauer, Ludmila Šilhavá, Irena Novotná, Neznámý dárc z Afghánistánu, ing. Zdeněk Hruška, Omar Frank Nekovár, Ing. Thajeb Abd, L. Kohoutová, L. Fandlová, L. Jílková, J. Kadlecová, Dr. J. A. Bečka, Jindřich Houba, MUDr. Filová, ing. Dib Debs, Jiří Šilhavý, Sajjid Mujkič, M. A. Šilhavý, ing. Y. Zein, Milena Ghazalová, Eva Sakastrová, Jana Nováková, paní Vinklářková, ing. Václav Rychlík, ing. Luboš Krepl, Cecilie Ramazánová a doc. dr. ing. A. Kotal

Všem dárcům děkujeme.

Upozornění

Dne 5. března t.r. byla založena Česko - íránská společnost. Přihlášky zasílejte na adresu: Dr. Jiří A. Bečka, U Lužického semináře 18, 118 00 Praha 1.

V Třebíči dne 20. března 1998, 19. radžab 1418

Majitel a vydavatel: Al Ittihad Al Islami,

Ústředí MNOO v České republice,

Redaktorka Mgr. Lajla Kotačková, Nikodemova 6,
674 01 Třebíč.

Podávání novinových zásilek povoleno Oblastní správou pošt
v Brně, č. j. P/3-22-70/92 ze dne 11. 6. 1992.

Novinová zásilka, vyplaceno v hotovosti u pošty Třebíč 1.

RNDr. Vladimír Sáňka

Laubova 6
130 00 Praha 3